

KWESTIE VAN
Centen

PODCAST

'Verlies aan koopkracht wordt niet goedge maakt'

Het demissionaire kabinet heeft een draai gemaakt. In tegenstelling tot vorig jaar werd de werkende middenklasse deze keer geen enkele keer genoemd in de Troonrede. Robbert Ophorst en Martin Visser bespreken in een nieuwe aflevering van 'Kwestie van Centen' de plannen die op Prinsjesdag zijn gepresenteerd. „Volgend jaar gaan we er gemiddeld genomen op vooruit, maar dat maakt de minnen van 2022 en 2023 bij lange na niet goed”, zegt Visser. Moeten vakbonden dan maar zorgen voor koopkrachtreparatie in cao's? Vakbonden eisen opnieuw tot wel 14% extra loon komend jaar. „De FNV is net zo hard aan het nivelleren als de Haagse politiek.” De podcast is te beluisteren via www.DFT.nl en de verschillende podcast-apps.

MARKTMISBRUIK

Alsnog boete voor Intel

De Europese Commissie komt alsnog met een boete van ruim €376 miljoen voor chipfabrikant Intel in een slepende zaak rond marktmisbruik. Brussel had Intel in 2009 oorspronkelijk een boete opgelegd van €1,06 miljard. Het Amerikaanse bedrijf ging in beroep bij de Europese rechter. Die oordeelde in 2022 dat een deel van de beschuldiging geen steek hield. Omdat niet duidelijk was welk deel van de boete wel terecht was, maakte de rechtbank de hele boete ongedaan. Maar de Commissie vindt dat Intel wel degelijk een boete verdient vanwege overtreding van de marktregels. Daarom

wordt dus nu alsnog een straf opgelegd. De oorspronkelijke boete voor Intel was opgelegd door toenmalig Euro-commissaris Neelie Kroes voor het illegaal van de markt voor microprocessors proberen te weren van concurrenten.

VERHOOGING BELASTING

Bankaandelen gedumpt

De aandelen van de banken doken vrijdag omlaag. „Dit is waarschijnlijk een reactie op de bankenbelasting die de Tweede Kamer wil verhogen”, zegt Jos Versteeg, analist bij Insinger-Gilissen. Het is ongewoon dat aandeelhouders reageren op plannen in de Tweede Kamer. De Tweede Kamerleden keurden donderdaggavond met een meerderheid een voorstel goed om de belastingen op banken te verhogen en een belastingheffing in te voeren op de inkoop van aandelen. Direct na de opening van de beurs op vrijdag, toonden aandeelhouders zich hier niet vrolijk over. Bankaandelen gingen massaal in de verkoop. ABN Amro ING verloren tot 5,7%.

PRINSJESDAG ANALYSE VAN VIJF EXPERTS OVER MILJOENENNOTA EN ECONOMISCHE UITDAGINGEN

'DE POLITIEK GEEFT WEINIG ANTWOORDEN'

De politiek moet grote economische problemen oplossen. Er is een tekort aan huizen, het belastingstelsel piept en kraakt en

de zorgkosten rijzen de pan uit. Ondertussen adviseren topambtenaren om miljarden te gaan bezuinigen en zijn ondernemers boos omdat zij de rekening gepresenteerd krijgen van alle wensen van de Tweede Kamer. „Ondernemers zijn de pinautomaat van Den Haag.” Hoe kijken vijf experts

terug op Prinsjesdag? Wat gaat goed en wat zijn de grote uitdagingen na de verkiezingen? „De les van de afgelopen periode is dat veel geld het politieke en maatschappelijke conflict niet kleiner maakt.”

door Willemijn van Benthem en Martin Visser

ONDERNEMEN

'Opnieuw komt de rekening bij mkb'

Hans Biesheuvel is teleurgesteld. „Voor ons zat er weinig in, het was een weinig ambitieuze Troonrede.” De voorzitter van ondernemersvereniging ONL vindt dat het in de politiek veel te weinig gaat over de grote problemen waar ondernemers mee kampen. „De begroting draait om meer uitgeven en hervorderen. Maar ondernemers zitten met de krapte op de arbeidsmarkt, zij vragen zich af hoe ze aan bedrijfsfinanciering moeten komen en zuchten onder de regeldruk.” „Ondernemers worden helemaal gek van alle verplichtingen en rapportages rondom werkgeverschap en duurzaamheid. Ik hoor dat steeds terug als ik ondernemers spreek in het land: we lopen tegen allemaal beperkingen aan maar krijgen uit de politiek weinig antwoorden.”

Eén van de ergernissen zijn de klimaatmaatregelen waar ondernemers vanuit de rijksoverheid én de lokale overheid mee te maken krijgen, aldus Biesheuvel. „In steeds meer steden komen er milieuzones waardoor ondernemers er met hun busjes niet meer in komen. Maar als je als ondernemer een elektrische wagen aanschaft en zonnepanelen wil laten aanleggen, krijg je van de netbeheerder te horen dat er geen capaciteit is op het stroomnet. Ondernemers krijgen dan geen aansluiting. Ondertussen wordt die milieuzone wel ingevoerd. Zo krijgen we onmogelijke eisen opgelegd.”

De afgelopen jaren werden extra overheidsuitgaven gefinancierd door de lasten voor het bedrijfsleven te verhogen. Dat heeft ondernemers heel onzeker gemaakt, weet Biesheuvel. „De Tweede Kamer gebruikt ondernemers als pinautomaat. De Kamer wil het minimumloon verder gaan verhogen, daaraan zijn ook de uitkeringen gekoppeld. Onvoorstelbaar. Die rekening komt ook weer via een omweg bij de ondernemer terecht door belastingverhogingen waarmee de hogere uitkeringen worden bekostigd.”

STAATSSCHULD

'Buffer wordt er doorheen geijast'

„Dit kabinet heeft een ongelooflijke hoeveelheid geld uitgegeven en ervoor gekozen de rekening door te schuiven naar volgende generaties”, oordeelt Marieke Blom, hoofdeconoom bij ING. „Nederland staat voor grote transitie rond energie en klimaat en de politiek heeft gedacht: als je de pijn verzacht door heel veel geld in te zetten, dan maak je die transitie gemakkelijker.”

„De les van de afgelopen periode is dat veel geld het politieke en maatschappelijke conflict niet kleiner maakt. Dat geld moet vervolgens verdeeld worden en dat geeft alsnog spanning. En het leidt tot onzorgvuldigheid, zoals in het onderwijs. Dat kreeg ineens €8,5 miljard om te verdelen. Als je dat geld in twee jaar moet zien uit te geven, dan gaat simpelweg een onnodig groot deel over de balk. Verder zie je dat het kabinet veel geld niet uitgegeven krijgt door de tekorten op de arbeidsmarkt.” Veel economen adviseren om

niet meer alle problemen met subsidies op te lossen. Blom: „Je kunt milieu- en klimaatdoelen ook streng handhaven en vervuilde bedrijven belasten, dat is voor belastingbetalers uiteindelijk goedkoper.” De ING-econoom onderschrijft het advies van de topambtenaren in de Studiegroep Begrotingsruimte. Die stelt dat een volgend kabinet ongeveer €17 miljard moet bezuinigen. „De staatsschuld is op dit moment om door een ringetje te halen. Er waren dan ook weinig prikkels om strenger te zijn. Maar met alle geplande uitgaven voor de komende tijd worden de buffers er in tien jaar doorheen geknald. Het is alsof je je hele spaarpot er in korte tijd doorheen jast.”

„Je moet niet meteen zoveel gaan bezuinigen, dat zou slecht zijn voor de economie. Dus neem daar een paar jaar de tijd voor”, aldus Blom. „Maar de boodschap van zuinigheid en voorzichtigheid onderschrijf ik wel.”

Demissionair minister van Financiën Sigrid Kaag presenteert de begroting in de Tweede Kamer op Prinsjesdag. FOTO ANP

WONEN

'Beleggers worden nu de stad uitgejaagd'

„Alle initiatieven die demissionair minister Hugo de Jonge (Wonen) wilde nemen, gaan door want zijn niet-controversieel verklaard”, zegt hoogleraar huisvestingsystemen Peter Boelhouwer. Maar er ligt dan ook nogal een uitdaging, meent hij. „De bouw van nieuwe woningen stopt in plaats van dat het de vlucht neemt die we zo nodig hebben.” Hij ziet dat aan het aantal afgegeven bouwvergunningen, dat afneemt. „Het waren er in 2021 nog 76.000 per jaar, nu gaan we richting 60.000 tot 65.000. Hoe wil je dan de woningmarkt weer op peil krijgen?”

Toch is hij niet ontvreden over De Jonge. „Hij is in actie gekomen, heeft concreet locaties bekeken waar nieuwe woningen kunnen komen en met provincies en gemeenten afspraken maakt. Maar dan krijg je met bestemmingsplannen te maken en financieringsmogelijkheden. Het is moeilijk, maar dat moet anders.” Het idee van Boelhouwer: zorg dat alle partijen die willen investeren, dat ook kunnen doen

en dat het niet lastig wordt door daar weer belastingen op te heffen. Nu worden beleggers weggejaagd, ook uit de stad. Ook daardoor gaat de productie dalen, dat zien we nu vooral in het middensegment.”

Wat Boelhouwer zou willen zien, is dat in dat middensegment de regels worden versoepeld, want er komt ook nog eens bij dat de vraag naar woningen groeit door arbeidsmigratie. Oplossingen zouden daarom vergemakkelijkt moeten worden, zoals woningsplitsen.

„Zorg dat er meer mensen kunnen wonen in eenzelfde pand. Want er zijn nog veel meer huizen nodig.” Daarom denkt hij aan huizen die je tijdelijk kunt neerzetten en weer kunt verplaatsen. Geen containers, maar moderne en modulaire woningen. „Die kunnen 15 jaar blijven staan.” Hij ziet dat er initiatieven zijn, maar ook dat het lastig is, door vergunningen, doordat onduidelijk is wie wat moet betalen. „Procedures moeten versneld en versimpeld worden. Sinds 1970 hebben we niet in zo'n woningcrisis gezeten.”

BELASTINGEN

'Veel eenvoudiger'

Hoogleraar fiscale economie Peter Kavelaars aan de Erasmus Universiteit vindt het jammer dat vooral de praktische kant aan bod is gekomen. „Zoals technische reparaties.” Toch meent hij dat staatssecretaris Marx van Rijk het niet gek heeft gedaan. „Er zijn veel wetsvoorstellen geweest, zo'n 15. Normaliter stukt het bij 6 of 7. Een iverger man.” Volgens Kavelaars gaat er nog meer gebeuren. „Denk aan box 3. Nu heeft de advocaat-generaal het advies gegeven dat het overbruggingsregime na het kerstarrest ook in strijd is met Europees recht. Als de Hoge Raad dat advies aanneemt, betekent dat nogal wat.”

Aan een algehele vernieuwing van het Belastingstelsel denkt Kavelaars niet. „Onzin. Het enige wat we moeten doen, is de ingewikkeldheden weghalen. Nu proberen we de burgers te sturen via de belastingen. Maar dat instrumentalisme moet ophouden. Dat maakt het stelsel echt nodeloos complex.”

Hij noemt de innovatiebox als voorbeeld. „Over vast gemaakt door innovatie hoeft je slechts 9% effectieve vennootschapsbelasting te betalen. Maar dat heeft helemaal geen effect op innovatie, zo blijkt uit onderzoek.” Ook noemt Kavelaars de belastingstimulans om elektrische auto's te rijden. „Dat heeft de staat €10 miljard gekost, maar als je berekent of die CO2-uitstoot efficiënt is bereikt via die fiscale subsidie, dan kom je van een koude kermis thuis.”

Zijn advies: maak het stelsel eenvoudiger door instrumentalisme te stoppen. „Al is juist dat niet eenvoudig. Want hoe eenvoudiger een belastingstelsel, hoe onrechtvaardiger. Box 3 is daar een voorbeeld van: daar scheerden we alle opbrengsten over één kam door een forfaitair rendement vast te stellen. Dat was eenvoudiger maar niet eerlijker.”

In de toekomst zou hij graag een vergroening zien van de belastingen. „Het is natuurlijk vreemd dat er geen btw geheven wordt op kerosine en vliegtickets. Maar als je dat wel doet, gaan de prijzen omhoog. En dat willen bedrijven en consumenten weer niet. Zie je hoe gauw het complex wordt?”

ZORG

'Verschraling zorg blijkt niet uit de cijfers'

„De zorguitgaven groeien weer verder”, constateert Bram Wouterse, gezondheidseconoom aan de Erasmus Universiteit. „Dat komt niet alleen door de inflatie. Ook daarvoor gecorrigeerd is de uitgavenstijging flink. Het breed levende idee dat er op de zorg bezuinigd wordt, is gewoon niet waar.”

De zorguitgaven komen volgens de miljoenennota volgend jaar uit op bijna €100 miljard, 22,5% van de totale overheidsuitgaven. De verwachting is dat de zorg in 2025 bijna 11% van het bruto binnenlands product kost en in 2060 zou dat oplopen tot ruim 18%.

„Het beeld dat de zorg verschaalt, komt niet uit de cijfers. Maar wel zijn er knelpunten die we allemaal zien, met name in de ouderenzorg. Veel aanbieders in de ouderenzorg zitten in de financiële problemen of dreigen daarin te komen.”

„Het in bedwang houden van de kosten is niet gelukt”, concludeert Wouterse. „De sectorakkoorden die

toenmalig minister Schippers sloot, heeft in de ziekenhuiszorg bijgedragen aan matiging van de uitgaven. Dat is een soort budgettering van de zorg en in die vorm is dat geen structurele oplossing.”

Vanwege de inflatie zijn er in de zorg dure cao's afgesloten. Dat geld moet ergens vandaan komen. „Iemand moet dat gaan betalen en de vraag is hoe lang dit houdbaar is.” Wouterse ziet dat allerlei politici het basispakket willen uitbreiden en het eigen risico willen verlagen: dat kost nog meer geld. „Het eigen risico is internationaal gezien laag en is al een paar jaar bevroren. Je kunt wel nadenken over een andere vorm van eigen risico.”

„Je mag het tegenwoordig eigenlijk niet meer zeggen maar in de ouderenzorg zou een beetje meer marktwerking welkom zijn. Hoe kan het dat de ene instelling het heel goed doet en de andere niet? Waarom worden zorginstellingen daar niet op afgerekend door verzekeraars en zorgkantoren? Er is echt nog wel wat doelmatigheidswinst te behalen.”

'SINDE 1970 HEBBEN WE NIET IN ZO'N WONINGCRISIS GEZETEN'